

KONSERVATUVAR ÖĞRENCİLERİNDE DURUMLUK VE SÜREKLİ KAYGININ MÜZİK VE RİTİM ALGISINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF THE EFFECTS OF STATUS AND CONTINUOUS ANXIETY ON THE PERCEPTION OF MUSIC AND RHYTHM IN CONSERVATORY STUDENTS

Zinnur GEREK* - Hasan AÇILMIŞ** - Deniz BEDİR***

ÖZ: Bu çalışmanın amacı konservatuvar eğitimi alan bireylerin durumluk ve sürekli kaygı durumlarının müzikal algı-hafızalarına etkisini incelemektir. Araştırmaya Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarında öğrenim gören toplam 146 öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri toplama araçları üç kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda katılımcıların özelliklerini belirlemek için Kişisel Bilgi Formu, ikinci kısımda müzikal algı-hafızalarını ölçmek için geliştirilen Müzikal Kulak Testi, üçüncü kısımda ise durumluk ve sürekli kaygı durumlarını belirlemek Durumluk ve Sürekli Kaygı Envanteri kullanılmıştır. Elde edilen veriler gerekli ön işleme tabi tutulduktan sonra durumluk ve sürekli kaygı durumlarının katılımcıların müzikal algı-hafızalarını ne ölçüde yordadığını belirlemek için çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların melodi ve ritim algı-hafıza puanları ile durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasında negatif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca durumluk ve sürekli kaygı, katılımcıların melodi algı-hafıza puanlarının %10,4'ünü, ritim algı-hafıza puanlarının ise %25,7'sini yordadığı görülmüştür. Çalışmadaki elde edilen en önemli sonuç, yaş ve müzikle ilgilenme süresinin artışı özellikle durumluk kaygı düzeyinin azalmasına sebep olmasıdır. Ayrıca katılımcıların melodi ve ritim algılarını kaygının yordama gücünün oranının yüksekliği, müzikal başarıdaki etkisinin bariz göstergesidir. Başarının belirleyicisi olan performans kaygısının varlığından ziyade düzeyi önemlidir. Bu durum müzik eğitiminde başarıya etki eden ve hatta kariyeri sonlandırabilecek kadar önemli bir sorundur.

Anahtar Kelimeler: Kaygı, melodi, müzik, ritim, algı.

ABSTRACT: The aim of this study is to examine the effects of state and trait anxiety states of conservatory students on musical perception-memory. A total of 146 students from Gaziantep University Turkish Music State Conservatory participated in the research. Data collection tools in the research consist of three parts. In the first part, the Personal Information Form was used to determine the characteristics of the participants, in the second part, the Musical Hearing Test, which was developed to measure their musical perception-memory, and in the third part, the State and Trait Anxiety Inventory was used to determine their state and trait anxiety. After the

* Doç. Dr. - Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Türk Halk Oyunları Bölümü / Gaziantep - zgerrek@gmail.com (Orcid ID: 0000-0002-2463-6607)

** Dr. Öğretim Üyesi - Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Ses Eğitimi Bölümü / Gaziantep - acilmishasan@gmail.com (Orcid ID: 0000-0003-4687-7070)

*** Dr. - Erzurum Teknik Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü / Erzurum - denizbedir@hotmail.com (Orcid ID: 0000-0002-5926-3433)

This article was checked by Turnitin.

necessary pre-processing of the obtained data, multiple linear regression analysis was applied to determine the predictive level of state and trait anxiety states of the participants' musical perception-memory. According to the findings, it was observed that there was a significant negative correlation between the participants' melody and rhythm perception-memory scores and their state and trait anxiety levels. In addition, it was seen that state and trait anxiety predicted 10.4% of the participants' melody perception-memory scores and 25.7% of their rhythm perception-memory scores. The most important result obtained in the study is that the increase in age and the duration of being interested in music causes a decrease in the level of state anxiety. In addition, the high rate of predictive power of anxiety about the melody and rhythm perceptions of the participants is an obvious indicator of its effect on musical success. The level of performance anxiety, which is the determinant of success, is more important than its presence. This is an important problem affecting success in music education and even ending a career.

Keywords: Anxiety, melody, music, rhythm, perception.

Giriş

İnsanlar hayatın doğal akışı içerisinde var olan farklı sosyal durumlarda kendini ifade edebilme konusunda normalin dışında bir rahatsızlık duyar. Bu rahatsızlık bazen çok sıradan ve önemsiz gibi görünen bir huzursuzluk olabildiği gibi bazen de bireyin yaşadığı baskıdan kaynaklanan yoğun bir kaygı durumu şeklinde gözlemlenir. Özellikle müzisyen, dansçı, sporcu, oyuncu, konuşmacı vb. performans gerektiren meslek gruplarındaki bireyler bu durumu daha yoğun bir şekilde hissederler. Profesyoneller bile “*sahneye her çıktığımda heyecanlanırım*” ifadesiyle stresten kaynaklı bu duygu durumuna heyecan tanımlamasıyla masum bir gerekçe oluştururlar. Hem fiziksel hem de zihinsel yollarla kendini fark ettiren bu durum odaklanma ve dikkat gerektiren bilişsel süreçleri fazlasıyla etkiler.

Dikkat ve algı bütün davranışlar için organize edici bir güçtür. Dikkatin toparlanabilmesinde büyük bir engelmüş gibi görünen heyecan kontrol altında tutulabildiğinde güdüleyici ve motive edici özelliğinden dolayı olumlu bir güce sahiptir. Kontrol altında tutulamayan heyecan strese, stres ise kaygıya sebebiyet vermektedir. Sahne sanatlarıyla ilgilenen tüm bireyler eğitim dahil meslek hayatları boyunca heyecan diye nitelendirilen bu duygu durumunu sürekli yaşar ve aslında olumsuz gibi gözükken bu insani özelliklerden de çoğu zaman olumlu yönde beslenirler.

Sahne heyecanı sürekli bir korku değil, belirli bir zamanda ve belirli bir olaya tepki olarak hissedilen durumsal bir korku/korkudur. Bu tür bir uyarılmanın bazı zihinsel, davranışsal ve fizyolojik belirtileri gözlemlenir.

Müzisyen, dansçı ve oyuncu yetiştirme idealiyle eğitim veren konservatuvarlarda öğrencinin akademik başarısı teorik bilgileri uygulamaya geçirebilme becerisiyle doğru orantılıdır. Uygulama sürecinde öğrencinin aşırı heyecan hali, terleme vb. belirtiler kaygı durumuna işaret eder. Kaygının kaynağı performans gibi gözükse de aslında kaygıyı oluşturan bireyin kendisidir. Genel anlamda kaygı, tedirgin edici bir duygu olarak stres

altındayken her insanın zaman zaman yaşadığı endişe durumudur. Aslında endişe birey üzerinde orta düzeyde bir stres oluştururken, kaygı daha ciddi duygusal strese neden olmaktadır. Müzik, dans ve oyunculuk eğitimi açısından bu durumun yönetilmesi gereken bir süreç olarak dikkate alınması gerekir.

Konservatuvar eğitim sürecinde teorik bilgilerle desteklenen müziksel işitme derslerinin uygulama boyutu; dinlediği melodiyi analiz etme ve yazma, gördüğü müzik yazısını seslendirme, tonal veya mikro tonal sistemlerde müzikal doğaçlama çalışmalarından oluşmaktadır. Öztürk ve Kalyoncu (2018)'ya göre kaygı, müziksel işitme süreci basamaklarının olumsuz işlenmesine yol açarak, işitme eğitiminde elde edilebilecek başarıyı engelleyen veya düşürme potansiyeline sahip olan gizli bir ajandır.

Kaygı, uyarlanabilir bir tehlike yönetimi mekanizması, temel bir insan duygusu ve bilimsel unsurları, öznel duyguları, fizyolojik semptomları ve davranışları içeren karmaşık bir duygusal durumdur (Özusta, 1995: 32). Kaygıyı yaratmada özellikle sosyal ve kültürel faktörlerin önemli olduğu ve bireyi olumsuz etkileyen duygu veya olayların kaygıyı tetiklediği söylenebilir (Pamuk vd., 2014). Kaygıyla ilgili yapılan kavramsal çalışmalarda kaygının iki farklı yönden ele alındığı görülmektedir. Bunlar; durumluk ve sürekli kaygı türleridir. Spielberger (2010) durumluk kaygıyı, algılanan tehdidin ciddiyeti, süresi, kapsamı ve kişinin bu yorumdan kaynaklanan tehlikeli durumu yorumlamasının kalıcılığına bağlı olarak, kişinin sürekli olarak yaşanmayan olaylara verdiği geçici duygusal tepki olarak tanımlamaktadır (Özusta, 1995: 33). Özetle bireyin içinde bulunduğu stresli durumdan kaynaklanan öznel korkudur. Stres yoğun olduğunda durumluk kaygı düzeyi artar, stres ortadan kalktığında kaygı azalır. Sürekli kaygı, bireyin kaygı hissetme eğilimi olarak tanımlanır. Kişi için normal bir durum algısından, kendini tehlikeli bulduğu durumu algılamasından ve benlik saygısının tehdit altında olmasından kaynaklanan kaygıdır (Öner & Compte, 1985: 2; Ehtiyar & Üngüren 2008: 165).

Bireyin huzursuz ve verimsiz olmasına sebep olan kaygı durumu dikkati, konsantrasyonu ve işe odaklanmayı engeller. Oysaki bu faktörler başarılı bir müzikal performans için en önemli kriterlerdendir. Müziksel performans tamamen dikkat, konsantrasyon ve odaklanmayı gerektirir. Kaygının birey üzerinde oluşturduğu stres ise bu becerileri olumsuz yönde etkilemektedir.

Müzik performansı ile ilgili kaygı, birçok müzisyenin hayatlarının bir noktasında karşılaştıkları, oldukça korkutucu ve hatta bir kariyeri sona erdirebilecek kadar önemli bir sorundur (Bahadır & Özbek, 2016). Performans kaygısı yüzünden ya da kişi performansı düşünmeye başladığında otomatikleşmiş davranışlar bozulur ya da engellenir. Profesyonellerden öğrencilere kadar her seviyedeki kişi performans kaygısından etkilenebilir (Tokinan, 2014).

Konservatuvar eğitimi alan her öğrencinin performans başarısı konser veya sınavla değerlendirilir. Müzikal performans, müzik eğitimi sürecinin bir sonucu/çıktısı olarak görülebilir. Özellikle eğitim sürecinde müzikal duyum, algı ve hafıza performanstaki başarının ön koşuludur. Çünkü müzikal duyum fiziksel bilgilere karşılık gelen fizyolojik bir süreç, algı ise hissettiklerimizin yorumlanmasıdır.

Algılama, çeşitli şekillerde aldığımız duyumların duyu organlarımız aracılığıyla düzenlenmesi ve yorumlanmasıdır. Ortaya çıkan ürün algıdır. Duyu organlarından beyne iletilen bir uyarının yorumlanmasıdır. Örneğin. Bir sesin kulak yoluyla sinir sistemi yardımıyla iç kulağa ve beyne iletilmesi durumudur (Aytaç vd., 2020: 87).

Müzikal işitmeye dayalı testler veya sınavlardaki performansta öncelikle bireyin yeteneği önemli bir faktördür. Bunun yanı sıra hazırbulunuşluk ve özellikle de kaygı düzeyi performans başarısına etki eden diğer psikolojik faktörlerdir. İşitme testlerinin doğal yapısı kaygının ortaya çıkmasına veya gelişmesine neden olabilecek niteliktedir.

Unutmayan, kullanışlı bir hafıza müzikal kişilere çok büyük bir avantaj sağlamaktadır. Hafıza; kişisel özellikler, hayal gücü ve müzikal yaşamı düzenler ve çoğunlukla müzikteki başarıya belli bir oranda sınırlama getirebilir (Otacıoğlu, 2008: 39).

İşitme testlerinde algılama ve kavramaya ilişkin beceriler; algılama, kodlama ve çözümleme işlemlerini gerektirir ki bu işlemler esnasında algı, bellek, dikkat ve bilgi kullanımının eşgüdümü öne çıkar. Bu eşgüdüm müzikal başarının ön koşuludur. Müzik ve ritim algısını ölçmenin yöntemlerinden biri de müzikal algı-hafıza testleridir. Müzikal beceriler kategorik olarak temel ve üst düzey olmak üzere iki grupta değerlendirilebilir. Temel düzeyde yani eğitim sürecinde müzikal becerinin belirlenmesinde işitme testleri en belirleyici niceliktir. Müzikal işitmeye yönelik kulak testleri, melodik ve armonik iki veya daha fazla sesi ayırt etme ve seslendirme, ritim kalıplarını çözümleyip tekrar etme ve ezgi yapılarını hafızada tutarak aynen seslendirme aşamalarından oluşmaktadır.

Bu bağlamda çalışmanın amacı konservatuvar eğitimi alan bireylerin durumluk ve sürekli kaygı durumlarının müzikal algı-hafızalarına etkisini incelemektir.

Gereç ve Yöntemler

Araştırma Dizaynı

Bu çalışmada ilişkisel tarama modellerinden tahmin yöntemi kullanılmıştır. Tahmin yönteminde bir değişkenin henüz görünmeyen değerleri, o değişkeni tanımlayan gözlenebilen değişkenler yardımıyla tahmin edilmeye (kestirilmeye, yordanmaya) çalışılır (Tekbıyık, 2015: 103). Belirtilen yöntem durumluk ve sürekli kaygı durumunun katılımcıların müzik ve ritim testlerindeki müziksel algıyı yordama gücünü tespit etmek için seçilmiştir. Covid-19 salgınının katılımcıların kaygı durumuna

muhtemel etkisi göz önünde bulundurularak öğrencilerin ölçek ve test sorularını dikkatli ve içten bir şekilde cevaplandırmaları istenmiş, özellikle müzikal kulak testi, dışsal değişkenler kontrol altına alınarak yapılmıştır.

Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubunu, Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Türk Müziği (n=52) Ses Eğitimi (n=80) ve Türk Halk Oyunları (n=14) bölümlerinde öğrenim gören toplam 146 öğrenci oluşturmaktadır. 2020-2021 öğretim yılı bahar döneminde çalışmaya dahil edilen katılımcılar herhangi bir ayırım yapılmaksızın rastgele seçilmiştir. Ayrıca, çalışma öncesinde Gaziantep Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulundan (18.02.2021 tarih ve 04 nolu toplantı, 5-6 nolu karar) onay alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından geliştirilen ve *Google Forms* üzerinden çevrimiçi olarak yayımlanan form aracılığı ile öğrencilerin cinsiyet, yaş, bölüm, program, sınıf ve müzikle ilgilenme süresi hakkında bilgiler toplanmıştır.

Durumluk ve Sürekli Kaygı Envanteri

Durumluk Kaygı Ölçeği (STAI TX-I) ve Sürekli Kaygı Ölçeği (STAI TX-II) Spielberger vd. (1970) tarafından geliştirilmiş, Türkçe uyarlaması ve Türkiye’deki geçerlik ve güvenilirlik çalışması Öner ve Le Compte (1985) tarafından tamamlanmıştır. Cronbach alfa iç geçerlik kat sayıları sırasıyla Durumluk Kaygı Ölçeği (STAI TX-I) için .94-.96 arasında ve Sürekli Kaygı Ölçeği (STAI TX-II) için ise .83-.87 arasında bulunmuştur. Test-tekrar test değişmezlik kat sayısı Durumluk Kaygı Ölçeği (STAI TX-I) için .26-.68 arasında, Sürekli Kaygı Ölçeği (STAI TX-II) için ise .71-.86 arasında bulunmuştur. Sürekli Kaygı Ölçeği (STAI TX-II) 20 maddeden oluşan 4’lü Likert Tipi bir ölçektir. Sürekli Kaygı Ölçeğinde 1=neredeyse hiçbir zaman, 2=bazen, 3=çoğu zaman, 4=neredeyse her zaman olmak üzere toplam 4 değerlendirme ifadesi yer alırken, Durumluk Kaygı Ölçeğinde 1=hiç, 2=biraz, 3=çok ve 4=tamamıyla olmak üzere 4 adet değerlendirme ifadesine göre sorular cevaplandırılmaktadır. Durumluk ve sürekli kaygı ölçeği, bireyden belirli bir zamanda ve belirli koşullar altında belirli bir durumu nasıl hissettiğini tanımlamasını ve içinde bulunduğu durumla ilgili duygularını hesaba katarak cevap vermesini ister. Ölçekten alınan toplam puan 20 ile 80 arasında değişmektedir. Puanın yüksek olması kaygı düzeyinin yüksek olduğunu gösterir (Öner & Le Compte, 1985).

Müzikal Kulak Testi

Çalışma grubunun müziksel ve ritmik algılarındaki başarı durumlarını ölçmek için Wallentin vd. (2010) tarafından geliştirilen Müzikal Kulak Testi

(Musical Ear Test) kullanılmıştır. Test toplam 52 adet ritim ve 52 adet melodi sorusundan oluşmaktadır. Toplam 20 dakika süren test boyunca her iki soru tipinde hazırlanan ses kaydını dinleyen öğrenciler sorunun içinde peş peşe duydukları iki ritmik/melodik yapının birbiriyle aynı veya farklı olduğuna ilişkin değerlendirmelerini cevap kağıdında “Evet” veya “Hayır” şeklinde işaretleyerek yapmaktadırlar. Test maddeleri 4/4'lük ölçü yapısında ve bir ölçü uzunluğundaki ses kayıtlarından oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırma pandemi (Covid-19) koşullarında gerçekleştirildiği için öğrencilerin teste cevap verebilmelerine yönelik çevrimiçi uygulamalar kullanılmıştır. Bu doğrultuda öğrencilerin topluca katılım sağlayabilmeleri için *Zoom* uygulaması tercih edilmiştir. Çevrimiçi toplantıların yeri ve zamanı *WhatsApp* uygulaması üzerinden katılımcılara bildirilmiştir. Öğrencilerin test sorularını net duyabilmeleri için kulaklıkla dinlemeleri ve cevaplarını boş bir kâğıda madde madde yazıp testin bitiminde fotoğrafını çekerek yine *WhatsApp* uygulaması ile araştırmacılara göndermeleri istenmiştir. Gönderilen cevaplar araştırmacılar tarafından değerlendirilmiş ve toplam doğru sayıları araştırmaya katılan öğrencilerle paylaşılmıştır.

Verilerin Analizi

Katılımcılardan elde edilen veriler analiz edilerek eksik ya da hatalı veriler değerlendirme dışı tutulmuştur. Skewness ve Kurtosis değerlerine bakılarak verilerin normal dağılım varsayımlarını sağladığı tespit edilmiştir. Buna ek olarak Multicollinearity' i kontrol etmek için varyans şişme faktörü (Variance Inflation Factor/VIF) ve tolerans değerleri kontrol edilmiştir. Bütün VIF değerlerinin 10'dan küçük, tolerans değerlerinin de .45 ile .84 arasında olduğu görülmüştür. Ayrıca verilere Durbin-Watson testi uygulanarak bu değerlerin 1.82 olduğu ve bunun sonucunda da verilerde oto korelasyon olmadığı görülmüştür. Değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Korelasyon Analizi yapılmıştır. Durumluk ve sürekli kaygı ile müziksel algı arasındaki ilişkiyi saptayabilmek için Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Daha sonra durumluk ve sürekli kaygı durumlarının katılımcıların müzikal algılarının ne ölçüde yordayıcısı olduğunu belirlemek için çok yönlü regresyon analizi uygulanmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Katılımcıların cinsiyet, program ve müzikle ilgilenme süreleri Tablo 1'de belirtilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara ait demografik özellikler

Kategori	Değişken	Frekans (n)	Yüzde (%)
Yaş	17-21	73	50,0
	22-24	30	20,5
	25+	43	29,5
Cinsiyet	Kadın	82	56,2
	Erkek	64	43,8
Programı (ASD)	Türk Sanat Müziği	57	39,0
	Türk Halk Müziği	75	51,4
	Türk Halk Oyunları	14	9,6
Müzikle İlgilenme Süresi	0-2 Yıl	59	40,4
	3-5 Yıl	36	24,7
	5 + Yıl	51	34,9

Tablo 1’de görüldüğü üzere araştırmaya 82’si kadın (%56,2), 64’ü erkek (43,8) olmak üzere toplam 146 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin yarısından fazlası %51,4’ü Türk Halk Müziği programında öğrenim görmekteyken araştırmaya katılanların yüzde %39’u Türk Sanat Müziği programında, %9,6’sı ise Türk Halk Oyunları programında öğrenim görmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %40,4’ünün müzikle ilgilenme süresi 2 yılı geçmezken %24,7’sinin 3-5 yıl müzikle ilgilendiği, %34,9’unun ise 5 yıl ve daha fazla süreyle müzikle ilgilendiği anlaşılmaktadır.

Katılımcıların yaş özelliğine göre kaygı ve müzikal algı-hafıza düzeyleri Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların yaş gruplarına göre kaygı ve müzikal algı-hafıza düzeyleri

	Yaş	n	X	ss	F	p	Fark
Melodi Algı-Hafıza	a) 17-21	73	37,31	5,30	,045	,956	-
	b) 22-24	30	37,00	5,84			
	c) 25+	43	37,11	4,711			
Ritim Algı-Hafıza	a) 17-21	73	37,21	5,76	,850	,430	-
	b) 22-24	30	37,50	4,40			
	c) 25+	43	38,46	3,92			
Durumluk Kaygı Düzeyi	a) 17-21	73	1,98	0,54	3,626	,029	a>c, b>c
	b) 22-24	30	2,00	0,66			
	c) 25+	43	1,70	0,55			
Sürekli Kaygı Düzeyi	a) 17-21	73	2,72	0,83	,460	,632	-
	b) 22-24	30	2,90	0,86			
	c) 25+	43	2,83	1,08			

p<0.05

Tablo 2’de görüldüğü üzere müzikal algı-hafıza becerisiyle kaygı arasında katılımcıların yaş özelliği bakımından anlamlı bir ilişki tespit

edilmiştir. Öğrencilerin durumluk kaygı düzeylerinde yaşa bağlı olarak azalmaların olduğu görülmüştür. ($a > c$, $b > c$)

Katılımcıların kaygı düzeyi ve müzikle ilgilenme sürelerine arasındaki ilişki Tablo 3'te belirtilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların müzikle ilgilenme sürelerine göre kaygı ve müzikal algı-hafıza düzeyleri

	Müzikle İlgilenme Süreleri	n	X	ss	F	p	Fark
Melodi Algı- Hafıza	a) 0-2 Yıl	59	36,38	5,59	,788	,502	
	b) 3-5 Yıl	36	37,76	4,49			
	c) 5 + Yıl	51	37,72	5,23			
Ritim Algı- Hafıza	a) 0-2 Yıl	59	36,76	5,83	1,238	,298	
	b) 3-5 Yıl	36	38,75	3,94			
	c) 5 + Yıl	51	37,88	4,55			
Durumluk Kaygı Düzeyi	a) 0-2 Yıl	59	2,09	0,59	3,798	,012	$a > c$
	b) 3-5 Yıl	36	1,81	0,56			
	c) 5 + Yıl	51	1,74	0,53			
Sürekli Kaygı Düzeyi	a) 0-2 Yıl	59	2,81	0,77	,685	,563	
	b) 3-5 Yıl	36	2,67	0,93			
	c) 5 + Yıl	51	2,86	1,05			

$p < 0.05$

Tablo 3'teki bulgulara göre katılımcıların durumluk kaygı düzeyleriyle müzikle ilgilenme süreleri arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Yapılan istatistik analizlere göre müzikle ilgilenme süresi arttıkça durumluk kaygı düzeyinin azaldığı görülmüştür. ($a > c$)

Katılımcıların müzikal algı-hafıza testi puanları ile kaygı durumları arasındaki Pearson korelasyon değerleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Bağımlı ve bağımsız değişkenlerin ortalama ve standart sapmaları ile değişkenler arasındaki korelasyon sonuçları

	\bar{X}	ss	1	2	3
Melodi Algı-Hafıza Puanı	37.19	5.21			
Ritim Algı-Hafıza Puanı	37.64	5.01	.366**		
Durumluk Kaygı Düzeyi	1.90	0.58	-.302**	-.513**	
Sürekli Kaygı Düzeyi	2.79	0.91	-.228*	-.191*	.248*

$n=146$, ** $p < 0.001$, * $p < 0.05$

Tablo 4 incelendiğinde, katılımcıların melodi algı-hafıza puanları ile durumluk kaygı ($r = -.302$, $p < .05$), sürekli kaygı ($r = -.228$, $p < .05$) arasında ve ritim algı-hafıza puanları ile durumluk kaygı ($r = -.513$, $p < .05$), sürekli kaygı ($r = -.191$, $p < .05$) arasında negatif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Katılımcıların kaygı durumlarının müzikal algı-hafıza puanlarını yordama gücünü tespit etmek için yapılan çok yönlü regresyon analiz sonuçları Tablo 5'te ve Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 5. Durumluk ve sürekli kaygı değişkenlerinin müzikal algı-hafıza puanlarını yordama düzeyleri

Müzikal Kulak Testi	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	Yord. Hatası	Std.
Melodi Algı-Hafıza	.341	.116	.104	4,941	
Ritim Algı-Hafıza	.517	.268	.257	4,320	

Tablo 6. Bağımsız değişkenlerin B ve Beta korelasyon katsayıları ve anlamlılık düzeyleri

Müzikal Kulak Testi	Yordayıcılar	B	Std. Hata	β	t	p
Melodi (Algı-Hafıza)	(Sabit)	44,231	1,689		26,191	,000
	Durumluk Kaygı	-2,331	,724	-,261	-3,221	,002
	Sürekli Kaygı	-,930	,462	-,163	-2,012	,046
Ritim (Algı-Hafıza)	(Sabit)	46,772	1,476		31,679	,000
	Durumluk Kaygı	-4,249	,633	-,496	-6,717	,000
	Sürekli Kaygı	-,370	,404	-,068	-,915	,361

p<0.05

Doğrusal çoklu regresyon uygulanarak katılımcıların müzikal kulak test puanlarını durumluk ve sürekli kaygı değişkenlerinin ne ölçüde yordadığı belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre durumluk ve sürekli kaygı, katılımcıların melodi algı-hafıza puanlarının %10,4'ünü (R=.341, R²=.116), ritim algı-hafıza puanlarının ise %25,7'sini yordadığı görülmüştür.

Tartışma

Bu çalışmada konservatuvar eğitimi alan bireylerin durumluk ve sürekli kaygı durumlarının müzikal algı-hafızalarına etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin müzikal algı-hafıza becerisiyle, durumluk kaygı düzeyleri arasında yaş özelliği bakımından negatif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Öğrencilerin yaşları arttıkça kaygı düzeylerinin azaldığı gözlenmiştir. Özellikle durumluk kaygı düzeyinin yaş gruplarına göre şiddeti ve sürekliliğinin değiştiği görülmektedir (Atasoy, 2012). Alan yazındaki çalışmalarda benzer bulgulara rastlanmakla birlikte yaşa bağlı olarak kaygı düzeylerinde anlamlı bir farklılığın olmadığı çalışma sonuçlarına da rastlanmaktadır (Türkçapar, 2012).

Umuzdaş ve Tök (2020)'ün yaptığı çalışmada, müzik öğretmenliği öğrencilerinin sürekli ve durumluk kaygı düzeyleri arasında yaş bakımından anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuş ve farkın kaynağını 18-21 ve 22-25 yaş aralığında olan öğrenciler olarak belirtmiştir. Tokinan (2014) öğretmen adaylarının müzik performans kaygılarıyla yaş değişkeni arasında anlamlı bir farklılığının olmadığını bildirmiştir. Ayrıca Yokuş vd. (2013)

yaptıkları çalışmalarında müzik öğretmeni aday adaylarının yaş değişkeni açısından sürekli ve durumluk kaygı düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulamamıştır.

Elde edilen bir diğer sonuç da katılımcıların durumluk kaygı düzeyleriyle müzikle ilgilenme süreleri arasındaki negatif yöndeki anlamlı ilişkidir. Bulgulara göre müzikle ilgilenme süresi arttıkça durumluk kaygı düzeyinin azaldığı görülmüştür.

Bu durumu yapılan işle uzun süre uğraşma sonucunda elde edilen Psikomotor kazanımlarla açıklamak mümkündür (Kwan, 2016). Psikomotor gelişim, yaşam boyunca "motor" becerilerde ortaya çıkan davranışları kontrol etme ve geliştirme sürecidir. Söz konusu davranışlar; duyu organları, zihin ve kaslar birlikte çalışır (MEB, 2006).

Müzikal performans, oldukça gelişmiş bir işitsel ve psikomotor organizasyon yeteneğine bağlıdır. Performansı artırmak için tüm duyularla geri bildirim gereklidir. Performans sırasında işitsel, kinestetik ve görsel duyular uyarılır. Müzik performansı, nota okuma, deşifre, çalışma yöntemleri, hafıza, tonlama, yapısal bağlantı, duygusal iletişim, vücut hareketleri ve doğaçlama gibi becerileri içeren bütünsel bir kavramdır (Parncutt ve McPherson, 1999: 231). Müzikle uğraşan bireylerde gelişen bu özellik müzikle ilgilenme süresiyle doğru orantılıdır. Dolayısıyla müzikal performanslarda kontrol altına alınabilen düşük yoğunluktaki kaygının performansa olumlu etkisi dikkat çekicidir. Neticede yaş faktörünün yanı sıra aynı yaşta daha uzun süre müzikle ilgilenmiş öğrencilerin daha iyi bir teknik kapasiteye ulaşmasını, kaygıyla daha kolay baş etmesini ve dolayısıyla daha düşük anksiyete seviyelerine sahip olmalarını sağlamaktadır.

Bu durum profesyonel yaşamda da kendini fark ettirmektedir. Profesyonel müzik hayatına giren öğrencilerde artan kaygı düzeyi performansı önemli ölçüde düşmektedir. (Sever, 2017). Korkunun şiddeti ve eldeki görevin zorluğu, korkunun yararlı mı yoksa zararlı mı olduğunu belirler (Cüceloğlu, 2021: 274).

En iyi performans, kişisel özelliklere, iş özelliklerine ve performans özelliklerine göre değerlendirilir. Kişisel özellikler korku ve mükemmeliyetçilikten oluşur. Mükemmeliyetçiliğin olumlu ve olumsuz yanları vardır. Mükemmellik arayışı, içsel motivasyon, yoğun çaba ve daha fazlasını yapma arzusu ile ilişkilendirilirken, algılanan baskı, içsel ve dışsal motivasyon ve yüksek stres bozukluğu ile ilişkilidir. Görevin özellikleri, görevin karmaşıklığı ve ustalığından oluşur. Basit görevler için en iyi performans, heyecan arttığında elde edilirken, daha zor görevler için performans, heyecanla ters orantılı olabilir. Odaklanmış dikkat ayrıca düşük ve orta uyarılma ile artar ve yüksek uyarılma ile azalır. Performansın sunulduğu durum da performans düzeyini etkiler (Alptekin, 2012: 141).

Araştırmada doğrusal çoklu regresyon uygulanarak katılımcıların müzikal kulak test puanlarını durumluk ve sürekli kaygı değişkenlerinin ne

ölçüde yordadığı belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre durumluk ve sürekli kaygı katılımcıların müzik algı-hafıza puanlarının %10,4'ünü ritim algı-hafıza puanlarının ise %25,7'sini yordadığı görülmektedir.

Bağımlı ve bağımsız değişkenlerin ortalama ve standart sapmaları ile değişkenler arasındaki korelasyon sonuçlarına göre katılımcıların melodi algı-hafıza puanları ile durumluk kaygı, sürekli kaygı arasında ve ritim algı-hafıza puanları ile durumluk kaygı, sürekli kaygı arasında negatif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bu bulgu literatürdeki araştırmaları desteklemektedir (Mishra, 2020).

Lacaille vd. (2005), müzik eğitimi alan öğrenciler, spor veya başka uğraşlar içindeki öğrencilere göre hedeflerini çok daha net ortaya koyabilmekte ve enstrümanlarını çalarken keyif almaktadırlar.

Kaygının müzikal performans olumsuz etkilerinin olduğunu ortaya koyan çalışmaların yanında herhangi bir etkisinin olmadığını hatta bazen kaygı hafif düzeyde bir uyarı şeklinde hissedildiğinde performansı iyileştirdiği de rapor edilmiştir. Kişisel farklılıkların müzikal algıyı belirleyen en temel özellik olmasının yanı sıra müzikal performanstaki basit görevlerde kaygı azaldıkça en iyi performansa ulaşılırken daha zor görevlerde ise kaygının performansı doğrudan ve olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. Çünkü odaklanmış dikkat düşük ve orta düzeydeki kaygıyla artarken, yüksek düzeydeki kaygıyla azalmaktadır. Ryan ve Andrews'un (2009)'un araştırmasında performans kaygısının koro üyelerinin tümünde karşılaşılan ortak bir deneyim olduğu, özellikle solo ve orkestralı performansların bireylerde daha fazla kaygı uyandırdığı anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar lisans eğitimi alan öğrenciler ve profesyonel müzisyenlerle yapılan araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir (Papageorgi vd., 2011; Biasutti & Concina, 2014; Brooker, 2018).

Kenny ve Osborne (2006) 12-19 yaş arası müzik eğitimi alan 381 orta öğretim ve lise öğrencisiyle yaptıkları çalışmada, performans kaygısının sosyal kaygı ile daha çok bağlantılı olduğu saptanmış ve kaygının düşünsel boyutunun somatik boyutundan daha fazla performansta etkili olduğunu rapor etmişlerdir.

Umuzdaş ve Tök (2020) müzik eğitimi alan öğrencilerle yaptıkları çalışmada öğrencilerin kaygı düzeyleri ile akademik başarıları arasında özellikle durumluk kaygı düzeylerinde negatif yönde anlamlı bir ilişki tespit etmişlerdir. Bir diğer çalışmada Yıldırım ve Ergene (2003) lise son sınıf öğrenci öğrencilerinin sınav kaygısı ve başarı durumu arasında negatif yönde bir ilişki bulmuşlardır. Piji Küçük (2010) müzik öğretmeni adaylarının sınav kaygı düzeyleri ile çalgı eğitimi başarı notları arasında negatif yönde bir ilişki bulmuştur. Tugan (2016) tarafından lise öğrencileriyle yapılan çalışmada sınav kaygısı ile akademik başarı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu araştırmalardaki bulgular çalışmamızın bulgularını destekler niteliktedir. Ayrıca Syokwaa ve ark.

(2014) yaptığı benzer bir araştırmada kaygı düzeyleriyle akademik başarı arasında bir ilişki olduğu ve kaygı düzeyinin yüksek olduğu saptanmıştır.

Sonuç

Bu çalışmada, konservatuvar eğitimi alan öğrencilerin müzikal kulak test sonuçlarıyla kaygı durumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Müziksel işitme ve kaygı durumu arasındaki ilişkinin irdelendiği çalışmamızda literatürdeki bulgularla benzer sonuçlar elde edilmiştir. Kaygının performans gerektiren pek çok disiplinde olumsuzluk yaratan bir psikolojik sorun olarak özellikle müzik ve dans alanında gerek eğitim hayatında ve gerekse profesyonel hayatta önemli bir problem olarak ifade edilmektedir.

Müzikal algılama ve müzikal hafıza, müzik eğitiminin en önemli bileşenidir. Müzikal algı, işitsel uyarımlar sonucu duyumların ayrımlarla anlamlandırılması ve belleğe alınması neticesinde ortaya çıkan durumdur. Anlama, tanımlama, yorumlama, düşünme, hissetme vb. birçok davranışı kapsayan psikolojik bir süreçtir. Neticede hem müzik eğitimi sürecinde hem de performans anında müzik ve dansla ilgilenen bireylerin bu psikolojik süreçleri işletebilme becerisi müzikal başarıda belirleyici bir özelliktir. Bunun yanı sıra kişinin içinde bulunduğu duygusal durum, ilgi ve motivasyon vb. etkenler de müzikal algıyı etkileyen önemli faktörlerdir.

Bulgulara göre yaş ve müzikle ilgilenme süresi arttıkça durumluk kaygı düzeyinin azaldığı görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin müzikal işitme test sonuçlarına göre melodi algı-hafıza puanlarını %10,4 ritim algı-hafıza puanlarını ise %25,7 yordadığı görülmüştür.

Bu çalışmada, kullanılan müzikal kulak testi konservatuvar eğitimi alan öğrenciler üzerinde uygulanmıştır. Konservatuvar eğitimin gereği olarak öğrenciler hem derslerde hem de ders dışındaki farklı ortamlarda planlayan, seslendiren, uygulayan ve de yorumlayan olarak farklı stratejiler geliştirmek zorundadır. Bu durumlarda başarının belirleyicisi olan performans korkusu, kaygıya sebebiyet vermektedir. Ancak bu kaygının varlığından ziyade düzeyi önemlidir. Çünkü bu durum müzik eğitiminde başarıya etki eden ve hatta kariyeri sonlandırabilecek kadar önemli bir sorundur.

KAYNAKÇA

- Alptekin, A. G. (2012). Müzik performans anksiyetesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 137-148.
- Atasoy, S. (2012). *Farklı yaş gruplarının merkezi sınavlara hazırlanma sürecindeki durumluk kaygı düzeyleri ve gelecek zaman perspektiflerinin karşılaştırılması* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Maltepe Üniversitesi.
- Aytaç, S. - Dursun, S. - Yıldız Bağdoğan, S. (2020). *Psikolojiye giriş*. Dora Yayınevi.
- Bahadır, N. - Özbek, Ö. (2016). Ergenlerin müzikal performans kaygıları ile ailelerinin beklentileri arasındaki ilişki. *Sanat Eğitimi Dergisi*, 223-244.

- Biasutti, M. - Concina, E. (2014). The role of coping strategy and experience in predicting music performance anxiety. *Musicae Scientiae*, 18(2), 189-202.
- Brooker, E. (2018). Music performance anxiety: A clinical outcome study into the effects of cognitive hypnotherapy and eye movement desensitisation and reprocessing in advanced pianists. *Psychology of Music*, 107-124.
- Cüceloğlu, D. (2021). *İnsan ve davranışı psikolojinin temel kavramları*. Remzi Kitabevi.
- Ehtiyar, R. - Üngüren, E. (2008). Turizm eğitimi alan öğrencilerin umutsuzluk ve kaygı seviyeleri ile eğitime yönelik tutumları arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Journal of International Social Research*, 1(4).
- Kenny, D. T. - Osborne, M. S. (2006). Music performance anxiety: New insights from young musicians. *Advances in Cognitive Psychology*, 103-112.
- Kwan, P.Y. (2016). *The effect of music performance anxiety, context, modality and observers' music expertise on judgement of musical performances* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. University of Jyväskylä.
- Lacaille, N. - Whipple, N. - Koestner, R. (2005). Reevaluating the benefits of performance goals: The relation of goal type to optimal performance for musicians and athletes. *Medical Problems of Performing Artists*, 11-16.
- MEB (2006). *Psiko-motor gelişim*. Ankara: MEB.
- Mishra, J. (2000). The Effect of Anxiety on Ear Training Test Scores. *Research Perspectives in Music Education*, 7(1), 12-14.
- Otacıoğlu, S.G. (2008). *Müzik psikolojisi 1*. Ankara: Pegem Akademi.
- Öner, N. - Le Compte, A. (1985). *Sürekli durumluk sürekli kaygı envanteri el kitabı*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Öztürk, G. - Kalyoncu, N. (2018). Müziksel işitme eğitiminde kullanılan işbirlikli öğrenme yönteminin öğrenci kaygı ve başarısına etkisi. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 356-375.
- Özusta, Ş. (1995). Çocuklar için durumluk-sürekli kaygı envanterinin uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10(34), 32-44.
- Pamuk, Y. - Hamurcu, H. - Armağan, B. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin incelenmesi (İzmir-Buca örneği). *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 3(2), 293-316.
- Papageorgi, I. - Creech, A. - Welch, G. (2011). Perceived performance anxiety in advanced musicians specializing in different musical genres. *Psychology of Music*, 18-41.
- Parncutt, R. - Mcpherson, G. (1999). *The science and psychology of music performance: Creative strategies for teaching and learning*. Oxford University Press.
- Piji Küçük, D. (2010). Müzik öğretmeni adaylarının sınav kaygısı, benlik saygısı ve çalgı başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 37-50.
- Ryan, C. - Andrews, N. (2009). An investigation into the choral singer's experience of music performance anxiety. *Journal of Research in Music Education*, 108-126.

- Sever, G. (2017). Müzik performansının alt beceri alanlarına ilişkin müzisyenlerin algıları. *Turkish Studies*, 371-396.
- Spielberger, C.D. (2010). State-trait anxiety inventory. *The Corsini Encyclopedia of Psychology*, 1(1).
- Spielberger, C. D., Gorsuch, R. L., & Lushene, R. E. (1970). *Manual for state-trait anxiety inventory*. Consulting Psychologist Press.
- Syokwaa, K. A. - Aloka, P. J. - Ndunge, N. F. (2014). The relationship between anxiety levels and academic achievement among students in selected secondary schools in lang'ata district, kenya. *Journal of Educational and Social Research*.
- Tekbiyık, A. (2015). *İlişkisel tarama yöntemi*. Pegem Akademi.
- Tokinan, B. Ö. (2014). Öğretmen adaylarının müzik performans kaygılarının bireysel özellikler bakımından incelenmesi. *Fine Arts*, 9(2), 84-100.
- Tugan, S. E. (2016). Lise öğrencilerinde sınav kaygısı ve akademik başarı ilişkisi. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2).
- Türkçapar, Ü. (2012). Güreşçilerin farklı değişkenler açısından sürekli kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1), 129-140.
- Umuzdaş, M. S. - Tök, H. (2020). Müzik öğretmenliği lisans öğrencilerinin çalgı sınavındaki performans kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *İbad Sosyal Bilimler Dergisi*, 396-410.
- Wallentin, M. - Hojlund Nielsen, A. - Friis-Olivarius, M. - Vuust, C. - Vuust, P. (2010). The musical ear test, a new reliable test for measuring musical competence. *Learning and Individual Differences*, 188-196.
- Yıldırım, İ. - Ergene, T. (2003). Lise son sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının yordayıcısı olarak sınav kaygısı, boyun eğici davranışlar ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 224-234.
- Yokuş, T. - Yokuş, H. - Kalaycıoğlu, Ş. G. (2013). Müzik öğretmeni aday adaylarının sürekli durumluk kaygı düzeyleri ve müzik özel yetenek sınavı başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Nwsa-Fine Arts*.

"İyi Yayın Üzerine Kılavuzlar ve Yayın Etiği Komitesi'nin (COPE) Davranış Kuralları" çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir. / The following statements are included within the framework of "Guidelines on Good Publication and the Code of Conduct of the Publication Ethics Committee (COPE)":

İzinler ve Etik Kurul Belgesi/Permissions and Ethics Committee Certificate: Gaziantep Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 18.01.2021 tarihli ve 04 nolu onayı. / Gaziantep University Social and Human Sciences Ethics Committee's approval dated 18.01.2021 and numbered 04.

Çıkar Çatışması Beyanı/Declaration of Conflicting Interests: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarların potansiyel bir çıkar çatışması yoktur. / There is no potential conflict of interest for the author regarding the research, authorship or publication of this article.

Katkı Oranı Beyanı / Author Contributions: Çalışmanın hazırlanması sürecinde yazarlar eşit oranda iş bölümü yapmışlardır. / During the preparation of the study, the authors made a distribution of tasks